

Vaiko teisių gynėjai praėjusiais metais apėmė kas dvidešimtą vaiką Lietuvoje, vienas vaikais iš 200 patyrė smurtą – rodo Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos parengta metinė ataskaita.

Pasak Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Ilmos Skuodienės, gaunamų pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus skaičius praėjusiais metais augo 2,7 proc. Tačiau nors bendras pranešimų skaičius jau pastaruosius porą metų auga, smurto atvejų per tą patį laikotarpį nustatoma mažiau nei iki pandemijos. Smurto prieš vaikus atvejų pirmaisiais pandemijos metais sumažėjo ketvirtadaliu (lyginant su 2019 m.), ir nors 2021 m. tokių atvejų užfiksuota šiek tiek daugiau, tačiau ikipandeminio lygio nepasiekė, tad labiausiai tikėtina, kad žmonės, gyvendami uždaresnį gyvenimą tiesiog tapo labiau tolerantiški smurtui, o atsakingos institucijos neturėjo galimybės jį pastebėti.

„Matome, kad 2020 m. prasidėjus pandemijai ženkliai sumažėjo nustatomų smurto prieš vaikus atvejų. Tačiau tai tikrai nereiškia, kad nustojome mušti vaikus. Pastebime tam tikrą didėjančią visuomenės susiskaldymą. Dalis žmonių daug atsakingiau vertina vaiko teises ir yra linkę dažniau pranešti apie galimus vaiko teisių pažeidimus, tai rodo didėjantis bendras gaunamų pranešimų skaičius. Tačiau taip pat nustatoma gerokai mažiau smurto atvejų, nei prieš keletą metų, tad darome prielaidą, kad apie juos tiesiog nebuvo pranešama, nes labai sumažėjo žmonių, galinčių pastebėti smurtą prieš vaikus, skaičius“, – sako Tarnybos direktorė.

2021 m. Tarnyba gavo daugiau nei 40 tūkst. pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus, dažniausiai apie skriaudžiamus vaikus praneša policijos pareigūnai. Apie pusę visų gautų pranešimų nepasitvirtino ir vaiko teisių pažeidimai nustatyti nebuvo.

Didžioji dalis praėjusiais metais gautų pranešimų (82 proc.) yra susiję su nesmurtiniais vaiko teisių pažeidimais – dažniausiai jie susiję su socialinėmis šeimų problemomis, netinkamomis gyvenimo sąlygomis, o didžiuosiuose miestuose – ypač su bendravimo su tėvais tvarka, kai tėvai yra išsiskyrę ir nesutaria dėl vaiko.

„Deja, bet itin dažnai pasitaiko, kai vaikas šeimoje prieš savo valią ir ne pagal savo galimybes tampa tėvų tarpininku, emocinių iškrovų laidininku, keršto įrankiu vienas kitam. Vaikas tėvų skyrybų metu ir taip išgyvena visą jausmų paletę, jam tenka susitaikyti su pasikeitusia situacija, naujomis rolėmis, o jeigu tėvai sąmoningai įtraukia vaikus į skyrybų nesutarimus, tai itin žaloja jauną žmogų. Vaikai neturi nei resursų, nei galimybių šiose situacijose apsisaugoti patys, tad juos apsaugoti turime mes, suaugusieji“, – sako Kauno apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus vedėja Neringa Martišienė.

Praėjusiais metais Lietuvoje 2594 vaikai patyrė smurtą. Iš turimos statistikos pastebima, kad seksualinį smurtą dažniau patiria mergaitės (198 atvejai – mergaitės ir 41 – berniukai), taip pat jos dažniau kenčia nuo psichologinio smurto (121 – mergaitės, 86 – berniukai). Tuo tarpu berniukai dažniau susiduria su nepriežiūra (486 – berniukai, 384 – mergaitės) bei fiziniu smurtu (872 – berniukai, 623 – mergaitės). Daugiau smurtaujama prieš vyresnius vaikus, nuo 10 metų.

Dėl nepriežiūros vaikai dažniausiai kenčia nuo pačių artimiausių, giminystės ryšiais susijusių žmonių (710 – giminystės ryšiais susiję žmonės, 15 – giminystės ryšiais nesusiję žmonės), tuo tarpu seksualiai dažniausiai smurtauja ne šeimos nariai, o tėvų ar pačių vaikų pažįstami, draugai ir kiti asmenys (165 – giminystės ryšiais nesusiję asmenys, 60 – giminystės ryšiais susiję asmenys).

Daugiausia smurto atvejų praėjusiais metais užfiksuota Vilniaus apskrityje (515), Marijampolės apskrityje (500) bei Utenos apskrityje (433).

Metų pabaigoje 1390 vaikai augo globos įstaigoje, 4417 vaikai buvo globojami šeimose. Nuolatinei globai dažniausiai apsisprendžia giminystės ryšiais susiję asmenys: seneliai, pilnamečiai broliai ar seserys, kiti giminaičiai. Kai globėjų ir vaikų nesieja jokie giminystės ryšiai, priimti į šeimą dažniau norima jaunesnį vaiką. Tad apie 85 proc. globos įstaigose augančių vaikų yra vyresni nei 10 m. 2021 m. nuolatinė globa nustatyta tik 10-čiai vyresnių nei 10-ies metų vaikų, kai jų su globėjais nesiejo giminystės ar emociniai ryšiai.

Džiugi tendencija, kad daugėja žmonių norinčių įsivaikinti, 2021 m. pabaigoje norinčių įvaikinti sąrašė buvo 229 žmonės, t. y. 42 žmonėmis daugiau nei 2020 m. Apie 40 proc. norinčių įvaikinti žmonių gyvena Vilniuje, taip pat pastebima tendencija, kad jaunėja norinčių įvaikinti žmonių amžius. Šiuo metu iš Lietuvoje gyvenančių būsimųjų tėvų jauniausiai moteriai – 25 m., o jauniausiam vyrui – 26 m. Per praėjusius metus Lietuvoje buvo įvaikinti 57 vaikai, trys iš jų vyresni nei 10 metų. 12 vaikų buvo įvaikinti į užsienio šalis. Šiuo metu galimybės būti įvaikinti vis dar laukia 346 vaikai.

Taip pat pastebima tendencija, kad mažiau vaikų tenka perkelti iš šeimų į kitą aplinką, kokybiškos paslaugos padeda tėvams keistis, o vaikai gali grįžti į savo šeimą.

Vaiko teisių apsaugos sistemos metai: į iškvietus važiuojama
dažniau, apie smurtą pranešama rečiau

